

Корупционни индекси на *Коалиция 2000*

СЛУЖИТЕЛИ В ОБЩЕСТВЕННИЯ СЕКТОР

СЪДЪРЖАНИЕ

МЕТОДОЛОГИЯ.....	3
ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ, ПРЕД КОИТО Е ИЗПРАВЕНА БЪЛГАРИЯ.....	4
КОРУПЦИОННИ ИНДЕКСИ.....	5
НАГЛАСИ СПРЯМО КОРУПЦИЯТА.....	6
КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ.....	9
ОЦЕНКИ ЗА РАЗМЕРИТЕ НА КОРУПЦИЯТА.....	15
ОЧАКВАНИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА КОРУПЦИЯТА.....	22

МЕТОДОЛОГИЯ

ИЗВАДКА

Национално изследване на служители в обществения сектор, проведено през 1999 г. сред 320 служители и през 2002 г. сред 412 служители. Изследванията обхващат представители от следните групи служители в обществения сектор:

- Лекари, медицински сестри, санитарни и болнична администрация
- Учители, университетски преподаватели и университетска администрация
- Служители в областните управи
- Местна администрация (служители в общините и кметствата)
- Служители в ХЕИ, пожарна служба, строителен контрол и др. ведомства
- Митнически и данъчни служители
- Служители в съдебната и правораздавателната система (следователи, прокурори, администрация)
- Служители в полицията, вкл. КАТ
- Служители в централната администрация - министерства, комитети, държавни агенции
- Служители в бюрата по труда и службите за социално подпомагане

МЕТОД НА ИЗСЛЕДВАНЕ

Методът на изследване е персонално стандартизирано интервю.

ПОЛЕВА РАБОТА

1999 г.	27.03.1999 г. до 16.04 1999 г.
2002 г.	03.12.2002 г. до 16.12.2002 г.

ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ, ПРЕД КОИТО Е ИЗПРАВЕНА БЪЛГАРИЯ

И през двата изследвани периода корупцията се оценява от служителите в обществения сектор като един от петте най-важни национални проблема. По своята значимост, корупцията е съизмерима с основните социално-икономически проблеми, пред които е изправено обществото ни.

ТАБЛИЦА 1. ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ, ПРЕД КОИТО Е ИЗПРАВЕНА БЪЛГАРИЯ (%)

	Април 1999	Декември 2002
Безработица	58.1	55.3
Ниски доходи	60.6	50.5
Недобре работеща икономика	-	42.2
Корупция	42.8	37.1
Престъпност	47.8	29.6
Бедност	32.2	24.5
Политическа нестабилност	19.7	18.7
Влошаващо се образование	5.3	12.9
Влошаващо се здравеопазване	11.3	11.2
Високи цени	9.7	7.5
Наркомания	-	2.7
Замърсяване на околната среда	2.5	2.2
Етнически проблеми	3.4	1.0

Интервюираните са посочвали до три отговора, поради което сборът от процентите надхвърля 100.

База: Всички респонденти

КОРУПЦИОННИ ИНДЕКСИ

- Корупционните индекси са основен продукт на *Системата за мониторинг на корупцията* (СМК) на *Коалиция 2000*.
- Корупционните индекси приемат стойности от 0 до 10.
- Колкото стойността на индексите е по-близка до 10, толкова по-негативни са оценките за състоянието на корупцията в страната.
- Индексите, чиято числова стойност клони към 0, показват максимална близост до идеала за “общество без корупция”.
- Корупционните индекси са групирани в няколко категории:
  - нагласи спрямо корупцията;
  - корупционни действия;
  - оценки за размерите на корупцията;
  - корупционни очаквания.

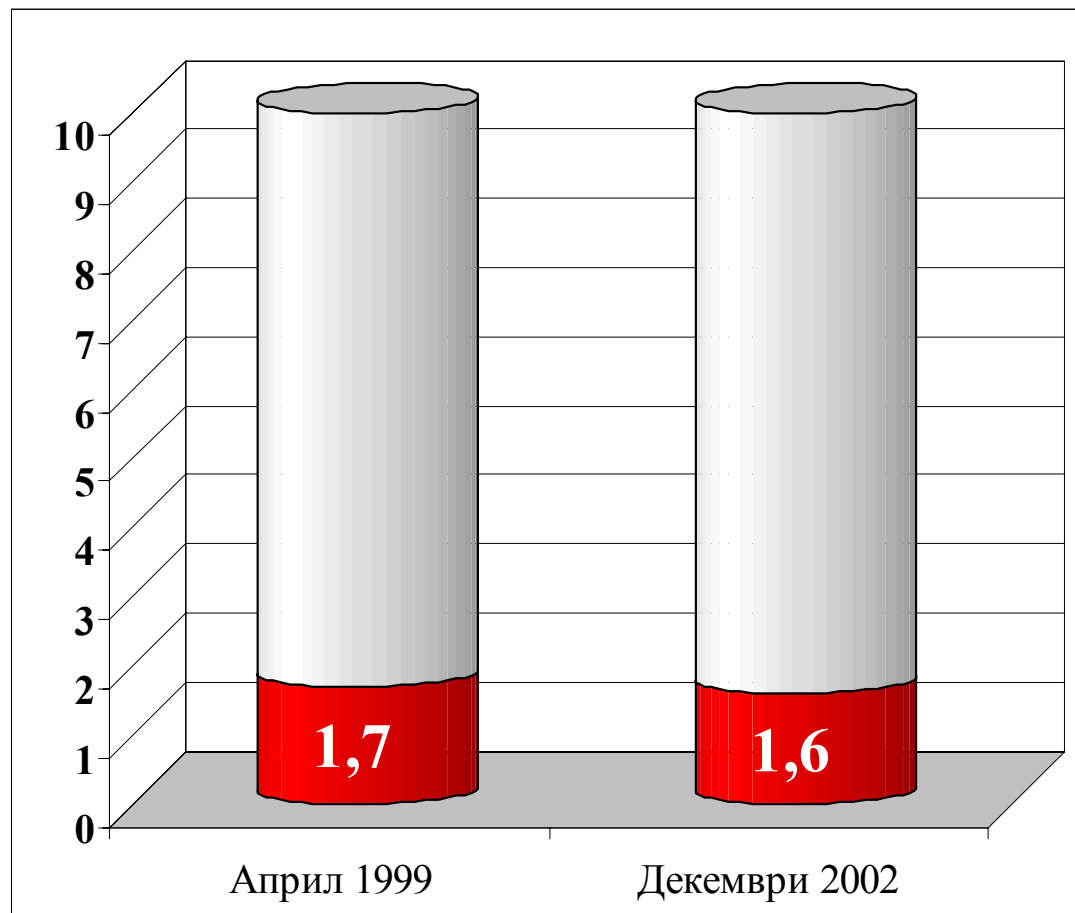
НАГЛАСИ СПРЯМО КОРУПЦИЯТА

Принципна допустимост

Индексът отразява степента на ценностната приемливост на различни корупционни практики в обществения живот от служителите в обществения сектор.

Стойността на този индекс през месец декември 2002 г. е много близка до регистрираната през месец април 1999 г. и показва, че в морално-етичен план корупцията продължава да има много ниска ценност.

ГРАФИКА 1. Принципна допустимост

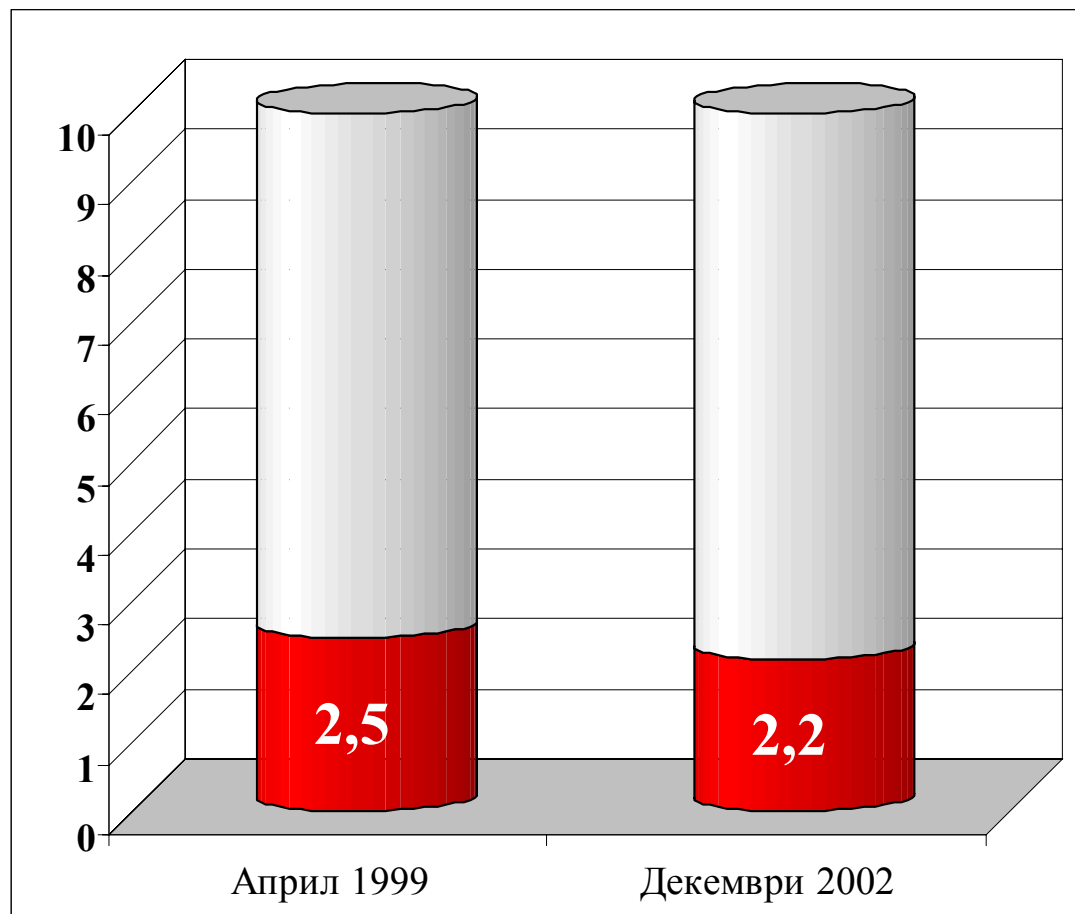
База: Всички респонденти

ПОДАТЛИВОСТ НА КОРУПЦИЯ

Този индекс измерва склонността да се правят компромиси с принципите и ценностите под натиска на обстоятелствата.

Стойността на индекса, регистрирана през декември 2002 г., е намаляла с 0.3 пункта и показва, че податливостта към корупционни действия на служителите от общественения сектор продължава да бъде сравнително ниска.

ГРАФИКА 2. ПОДАТЛИВОСТ НА КОРУПЦИЯ

База: Всички респонденти

ПОДАТЛИВОСТ НА КОРУПЦИЯ

Отказ поради една или друга причина да приемат пари или подарък, предложени от гражданин за разрешаване на негов проблем, са декларирали около две трети от анкетиранияте обществени служители. Предлагането на пари или подаръци от страна на гражданите се възприема като обидно от болшинството от служителите. Страхът от служебни или други санкции е друга основателна причина за такъв отказ.

Все пак, близо една пета от респондентите биха приели предложените им пари или подарък, изтъквайки различни причини за това: *“като знак на благодарност”, “защото заплатите на служителите са толкова ниски, че не биха могли да си позволят да откажат”, “защото е неучтиво да се откаже”*.

ТАБЛИЦА 2. ПОДАТЛИВОСТ НА КОРУПЦИЯ – РЕАКЦИЯ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ В ОБЩЕСТВЕНИЯ СЕКТОР ПРИ ПРЕДЛАГАНЕ НА ПАРИ ИЛИ ПОДАРЪК ОТ СТРАНА НА ГРАЖДАНИН ЗА РАЗРЕШАВАНЕ НА НЕГОВ ПРОБЛЕМ

(“АКО ГРАЖДАНИН ВИ ПРЕДЛОЖИ ПАРИ ИЛИ ПОДАРЪК, ЗА ДА РАЗРЕШИТЕ НЕГОВ ПРОБЛЕМ, ВИЕ...:”)

	(%)
Бихте се обидили и бихте отказали	42.2
Бихте отказали, защото се страхувате от служебни или друг вид санкции	23.3
Бихте го приели като знак на благодарност	13.1
Бихте го приели, защото заплатите на служителите са толкова ниски, че не бихте могли да си позволите да откажете	6.3
Бихте го приели, защото е неучтиво да откажете	3.2
Друго	5.3
Не знае / Не отговорил	6.6

База: Всички респонденти

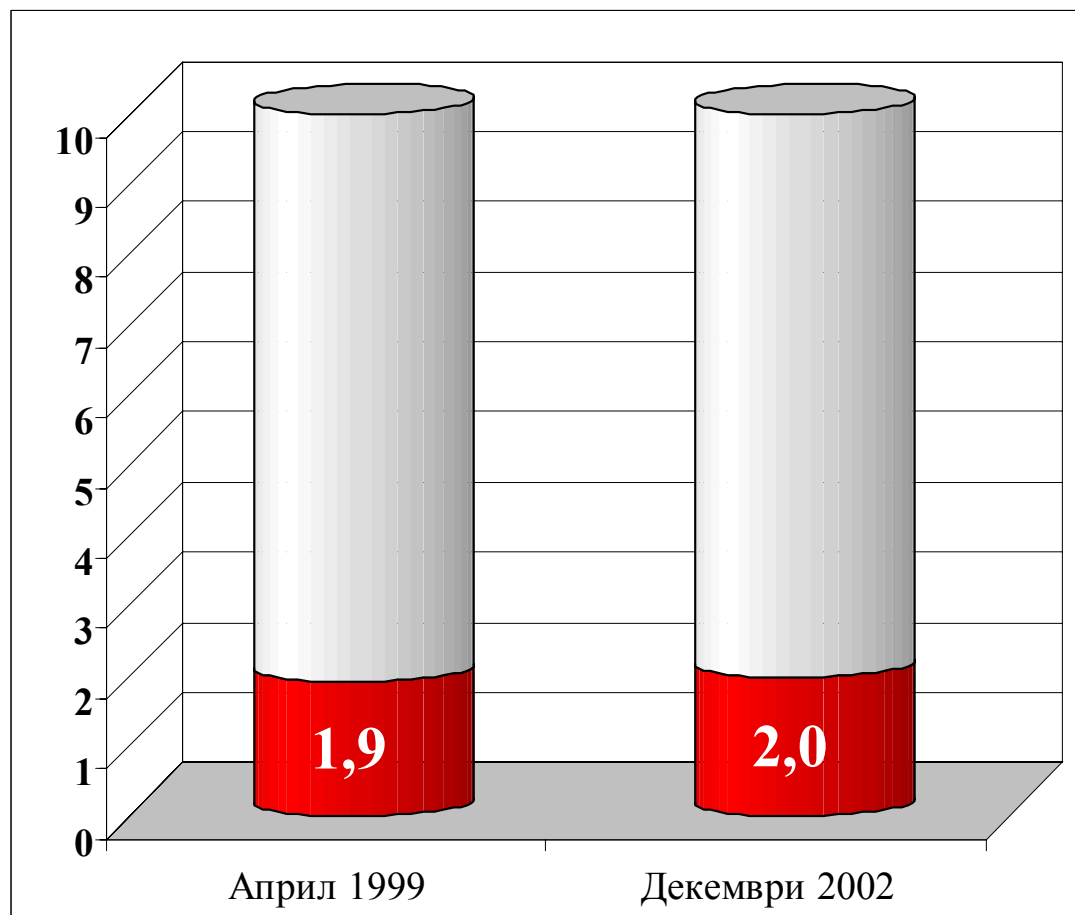
КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ

Корупционен натиск

Отразява разпространеността на опитите да се осъществява пряк или косвен натиск върху служителите в общественения сектор да приемат пари, подаръци или услуги, за да решат личен проблем.

Стойността на индексите показва, че пряката принуда и индиректните опити за въвлечане на служителите в корупция са сравнително слабо разпространени, т.е. оказваният върху служителите корупционен натиск е относително слаб и през двата изследвани периода.

ГРАФИКА 3. КОРУПЦИОНЕН НАТИСК

База: Всички респонденти

КОРУПЦИОНЕН НАТИСК

(ПРОФЕСИОНАЛНИ ГРУПИ)

Получените данни отразяват личния опит на служителите в обществения сектор при контактите им с колеги от други професионални групи.

За периода от три години и половина между двете изследвания са настъпили някои промени в “класацията” на професионалните групи, които са оказали най-силен корупционен натиск върху служителите от обществения сектор. Докато през първия изследван период **най-активно корупционно поведение** са проявявали служителите в *митниците и общините*, то **най-силен корупционен натиск** според настоящото изследване е оказван от страна на *лекарите и полицейските служители* (оказван на всеки четвърти служител в обществения сектор, който е контактувал с тях). Сред петте професии, оказващи силен корупционен натиск, попадат *митнически служители, адвокати и преподаватели в университети*.

ТАБЛИЦА 2. КОРУПЦИОНЕН НАТИСК

(“АКО ПРЕЗ ПОСЛЕДНАТА ГОДИНА СЕ Е СЛУЧВАЛО ДА ВИ ПОИСКАТ НЕЩО, ЗА ДА БЪДЕ РЕШЕН ВАШ ПРОБЛЕМ, ТО ВИ БЕ ПОИСКАНО ОТ ...”)

	Април 1999		Декември 2002	
	%**	База*	%**	База*
Лекари	21.7	224	26.6	369
Полицейски служители	20.6	141	25.2	270
Митнически служители	26.7	86	19.4	134
Адвокати	-	-	19.0	195
Преподаватели в университети	-	-	17.1	129
Общински служители	24.4	205	13.2	317
Бизнесмени	22.7	163	12.1	264
Администрат. служители в съдебната система	15.7	140	10.1	208
Политици, лидери на полит. партии и коалиции	-	-	9.1	99
Служители в университети	-	-	8.9	123
Следователи	7.4	94	8.8	148
Служители в министерства	15.4	91	7.2	166
Учители	6.4	171	7.1	240
Съдии	8.7	103	6.7	150
Прокурори	3.2	94	6.6	136
Данъчни служители	10.6	189	6.3	304
Кметове и общински съветници***	5.3	95	6.0	216
Банкери	-	-	5.7	175
Народни представители	7.4	54	5.0	80
Представители на неправителствени организации	-	-	4.2	144
Журналисти	-	-	2.5	119
Министри	-	-	1.4	69

* Брой на респондентите, които са контактували през последната година със съответните служители.

** Относителен дял на тези от контактувалите, на които са били поискани пари, подаръци или услуги.

*** През април 1999 г. оценката е за разпространението на корупцията сред общинските съветници.

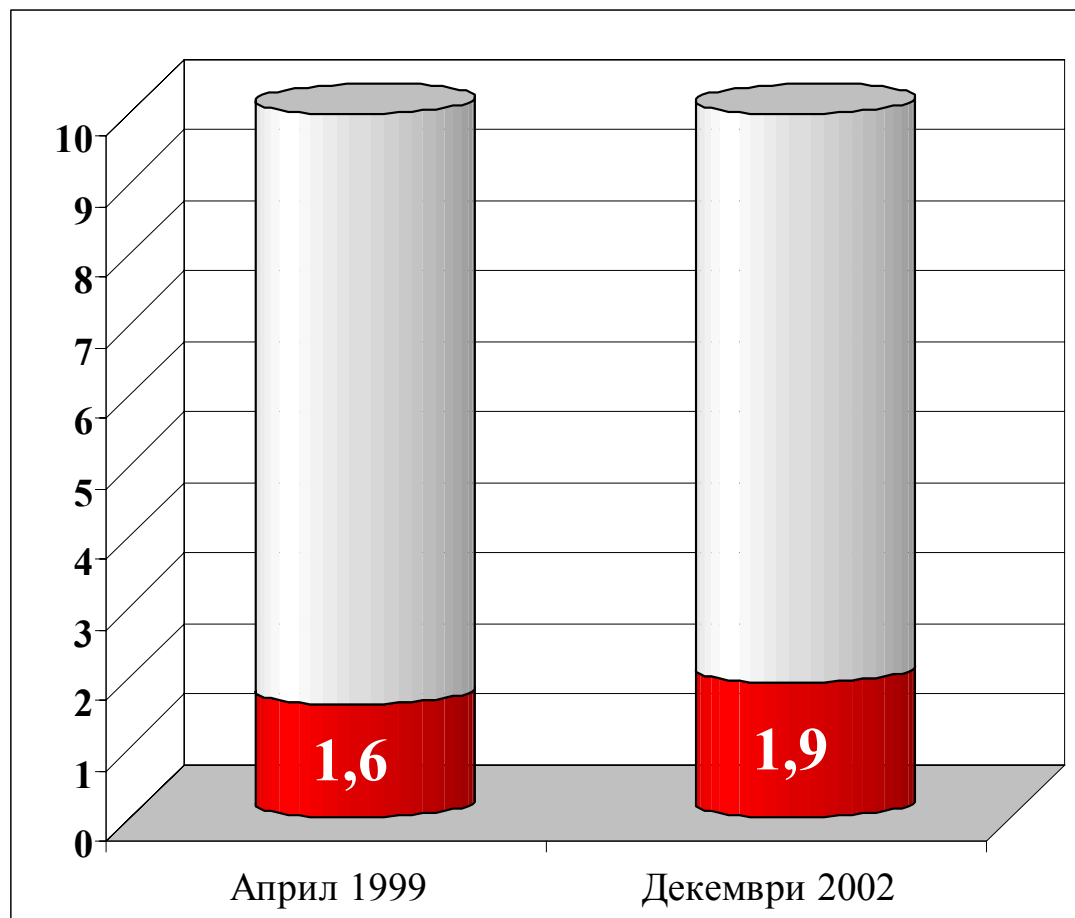
Корупционни действия

Индексът отразява признанието/самооценката за личното участие на респондентите във форми на корупционно поведение.

Въпреки слабото покачване на стойността на индекса, тя остава сравнително ниска и показва, че относително малка част от държавните служители са склонни да признаят прякото си участие в каквато и да е форма на корупционно поведение, въпреки анонимността на анкетата.

ГРАФИКА 4. КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ

(“ПРЕЗ ПОСЛЕДНАТА ГОДИНА, Вие някога ПРИЕМАЛ ЛИ СТЕ ПОДАРЪК ОТ ГРАЖДанин, С ЧИЙТО ПРОБЛЕМ СТЕ СЕ ЗАНИМАВАЛИ КАТО ЧАСТ ОТ СЛУЖЕБНИТЕ Ви ЗАДЪЛЖЕНИЯ?”)

База: Всички респонденти

КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ В СОБСТВЕНАТА СРЕДА

Отразява представата, която имат служителите в обществения сектор за степента на участие на техни колеги във форми на корупционно поведение.

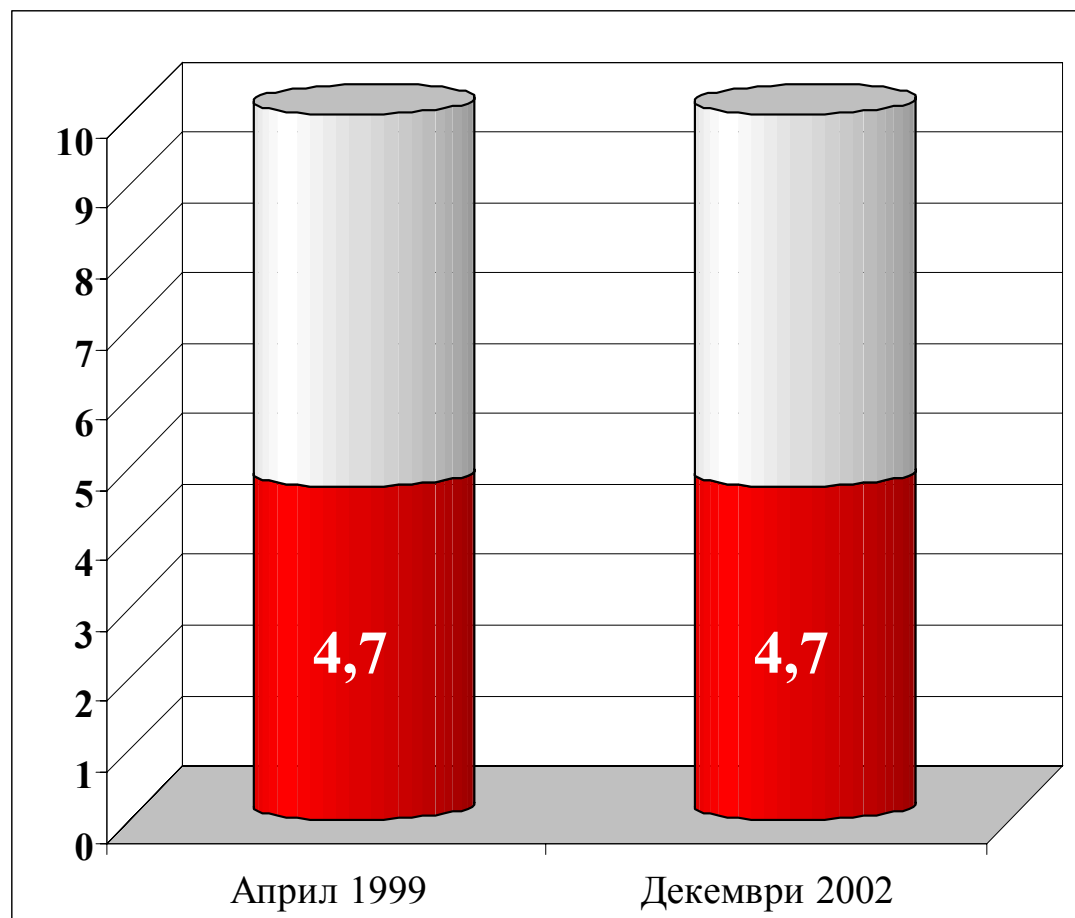
За период от близо три години и половина, не се наблюдава промяна в стойността на индекса. Стойността на двата индекса показва, че голяма част от служителите в обществения сектор допускат техни колеги да са въввлечени в корупция.

Прави впечатление, че служителите са много по-склонни да предположат корупционни действия на техни колеги, отколкото да декларират лично участие в тях.

Като правило, анкетираните служители в обществения сектор виждат и предполагат корупционни действия в своя професионален сектор, изключвайки в голямата част от случаите себе си.

ГРАФИКА 5. КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ

(“СПОРЕД ВАС, КОЛКО ЧЕСТО СЛУЖИТЕЛИ ОТ ВАШАТА ОРГАНИЗАЦИЯ ПРИЕМАТ ПАРИ ИЛИ ПОДАРЪЦИ ОТ ХОРА, С КОИТО КОНТАКТУВАТ СЛУЖЕБНО?”)

База: Всички респонденти

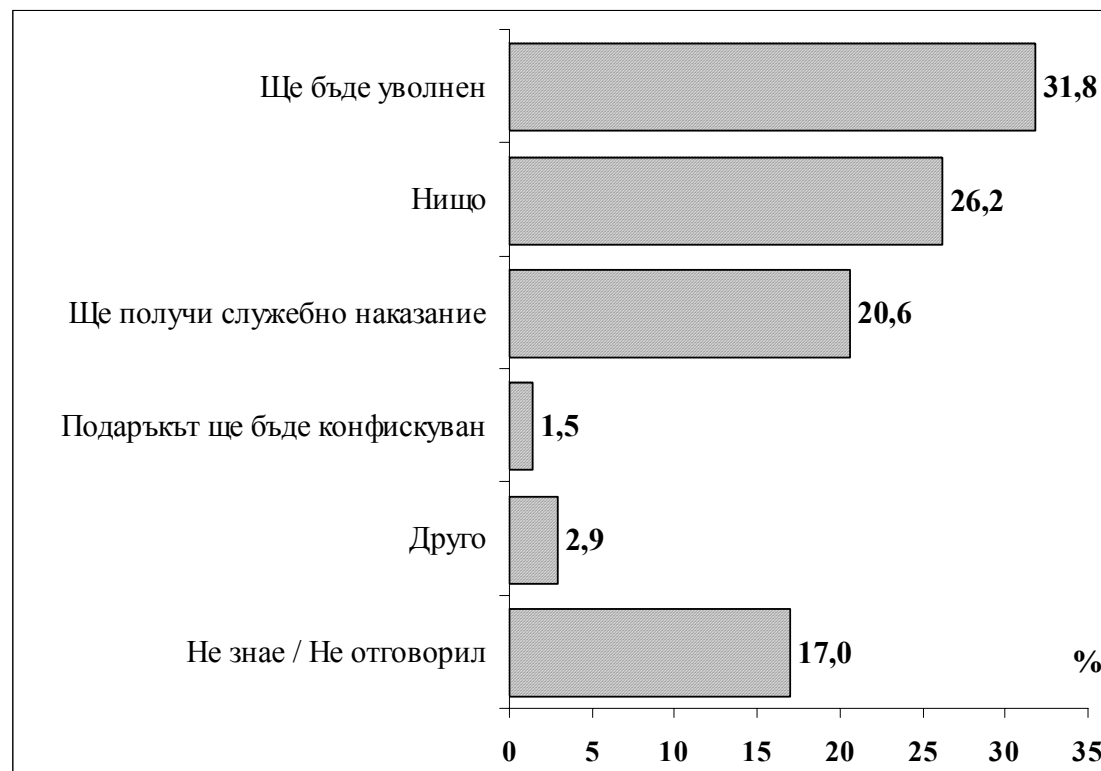
ПОСЛЕДСТВИЯ ОТ КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ

Анкетираните обществени служители не са единодушни по отношение на изхода от ситуация, при която служител е приел пари или подарък от гражданин за изпълнение на служебните му задължения.

Показателно е, че близо една трета от респондентите предполагат уволнение за такъв служител, докато 26.2% не очакват да има никакви последствия за него. По-леко служебно наказание за такова действие предвиждат около една пета от анкетираните служители.

ГРАФИКА 6. ПОСЛЕДСТВИЯ ОТ КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ

(“КАКВО НАЙ-ВЕРОЯТНО БИ СЕ СЛУЧИЛО СЪС СЛУЖИТЕЛ С РАБОТА КАТО ВАШАТА, КОЙТО Е ПРИЕЛ ПАРИ ИЛИ ПОДАРЪК ОТ ГРАЖДАНИН ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СЛУЖЕБНИТЕ МУ ЗАДЪЛЖЕНИЯ?”)

База: Всички респонденти

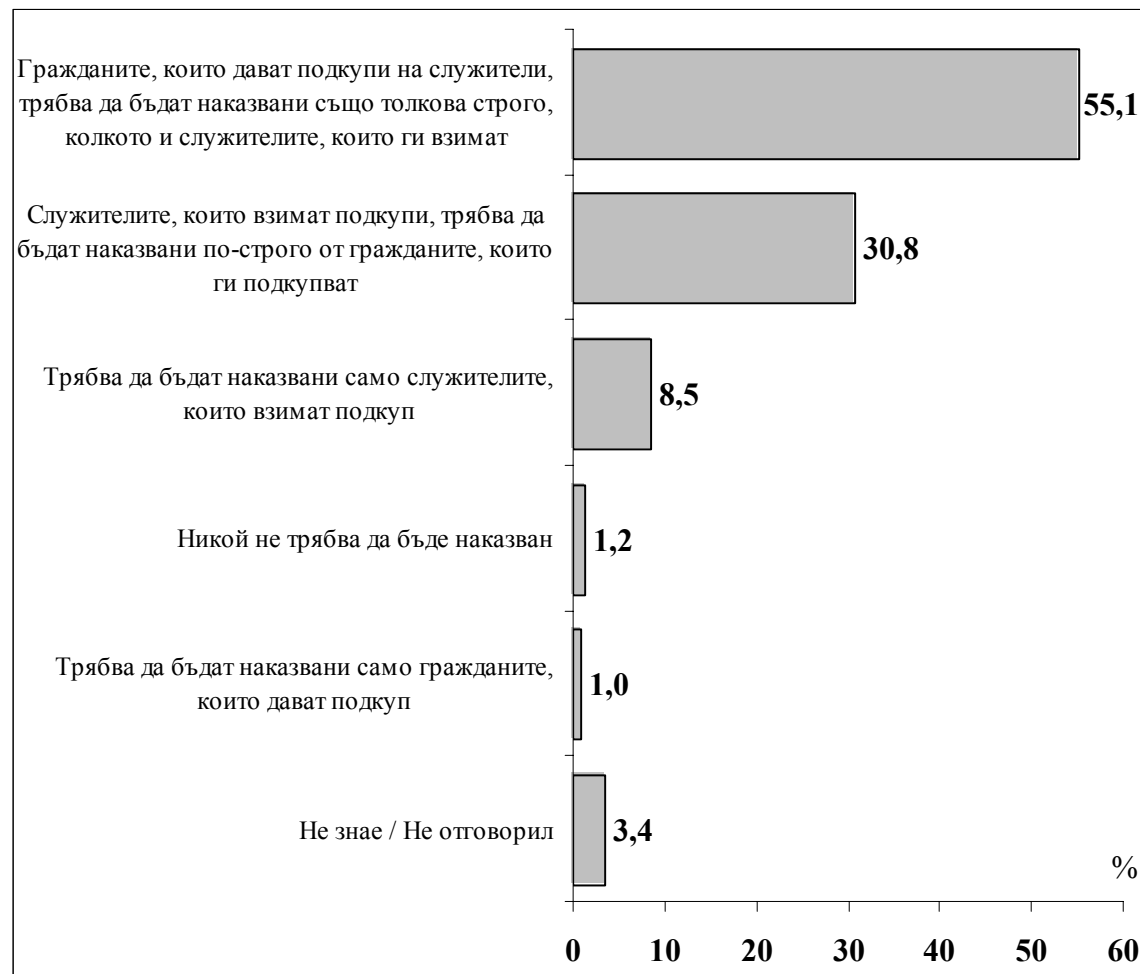
ПОСЛЕДСТВИЯ ОТ КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ

Два са основните принципи, които според обществените служители би трябвало да определят наказанията при корупционни действия:

- 1) И двете страни – и оказващата корупционен натиск (гражданите), и поддаващата се на корупция (служителите), трябва да понесат наказания. Не се подкрепя вариантът, при който само една от страните да бъде санкционирана.
- 2) Строгостта на наказанията трябва да бъде еднаква и за подкупващите граждани, и за приемащите подкуп служители.

ГРАФИКА 7. ПРЕДСТАВА НА СЛУЖИТЕЛИТЕ В ОБЩЕСТВЕНИЯ СЕКТОР ЗА НАКАЗАНИЯТА ПРИ СЛУЧАИ НА КОРУПЦИЯ

(“КОЕ ОТ ИЗБРОЕНИТЕ МНЕНИЯ Е НАЙ-БЛИЗО ДО ВАШЕТО?”)

База: Всички респонденти

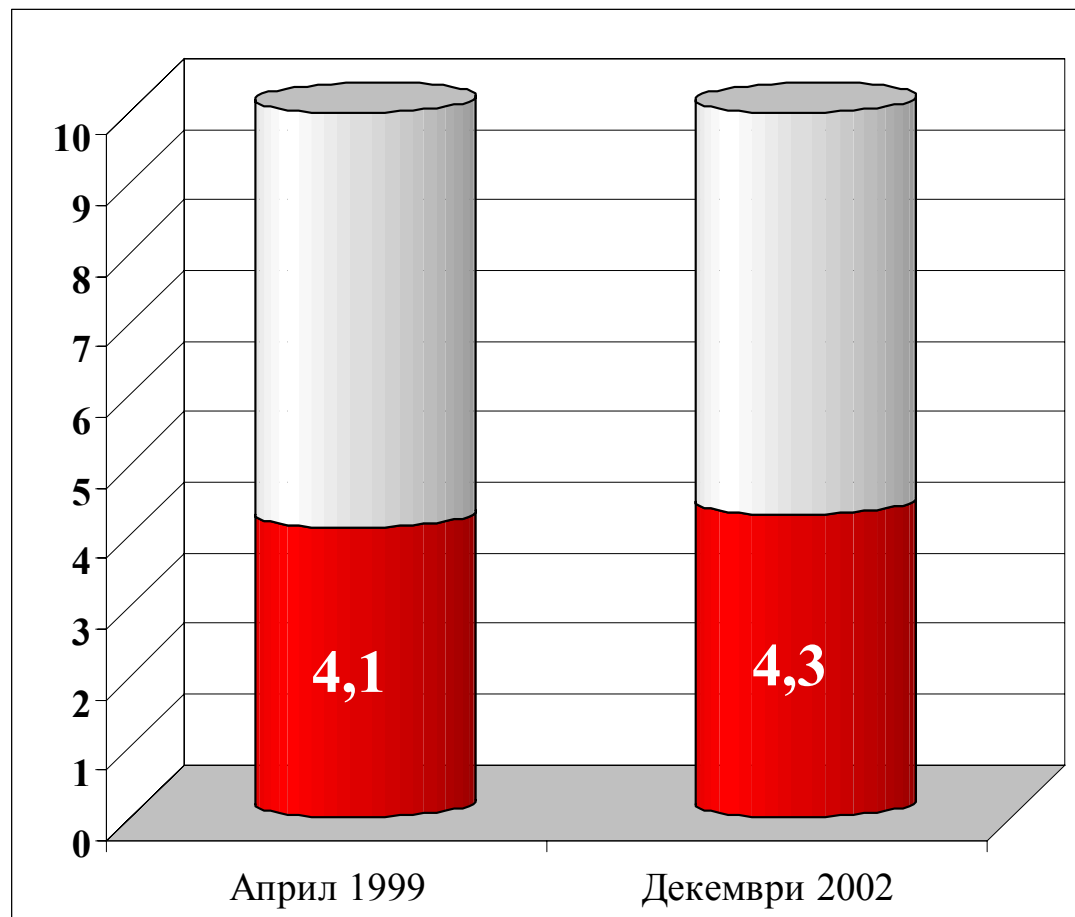
ОЦЕНКИ ЗА РАЗМЕРИТЕ НА КОРУПЦИЯТА

РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА КОРУПЦИЯТА

Регистрира оценките на служителите в обществената сфера за степента на разпространеност на корупционните действия.

Отчетено е леко покачване на стойността на този индекс, а регистрираните нива показват, че корупционните практики се възприемат като сравнително широко разпространени форми на всекидневно социално действие и през двата изследвани периода.

ГРАФИКА 8. СТЕПЕН НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА КОРУПЦИЯТА

База: Всички респонденти

РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА КОРУПЦИЯТА

Два са ключовите фактора, които според служителите обуславят разпространението на корупцията и през двата изследвани периода:

- “ниската заплата” подтиква служителя да участва в корупция;
- “бързото забогатяване” изкушава тези, които имат власт, да се корумпират.

Липсата на адекватно законодателство, според анкетиранияте, също е фактор за развитие на корупцията, наред с неефективността на съдебната система, неспособността да се отдели личният интерес от служебното задължение и подкупността на управляващите.

В представите на служителите моралната криза в периода на преход е по-силен корупционен фактор, отколкото особеностите на българската национална култура и наследеното от тоталитарното минало.

ТАБЛИЦА 3. ОСНОВНИ ФАКТОРИ, КОИТО ВЛИЯТ ВЪРХУ РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА КОРУПЦИЯТА В СТРАНАТА

	Април 1999	Декември 2002
Ниските заплати на служителите в общественя сектор	77.5	65.5
Стремежът към бързо забогатяване на тези, които са на власт	51.9	52.7
Несъвършеното законодателство	26.9	33.3
Неефективността на съдебната система	21.6	29.6
Преплитането на служебните задължения на служителите с личните им интереси	35.6	29.6
Подкупността на управляващите	-	26.5
Липсата на строг административен контрол	22.8	22.6
Моралната криза в периода на преход	32.2	20.4
Особеностите на българската национална култура	6.3	6.8
Наследените от тоталитарното минало проблеми	16.9	5.6

Сборът от процентите надхвърля 100, тъй като интервюираните са посочвали до три фактора.

База: Всички респонденти

РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА КОРУПЦИЯТА

И през двата изследвани периода служителите в общественият сектор са на мнение, че корупцията е разпространена в най-голяма степен сред *митническите служители*.

Служителите допускат, че корупцията е широко разпространена сред политическия елит – сред *депутати, политици, лидери на политически партии и коалиции, министри*.

С висока корупционна вероятност се оценяват и *данъчните служители, прокурори и съдии*.

По-надолу в “класацията” на професиите, възприемани като корумпирани, са бизнесмените и адвокатите, които през април 1999 г. са били поставени непосредствено след митническите служители.

Според обществените служители корупцията остава най-слабо разпространена сред журналистите и учителите.

ТАБЛИЦА 4. РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА КОРУПЦИЯТА
(“СПОРЕД ВАС, ДОКОЛКО ШИРОКО Е РАЗПРОСТРАНЕНА КОРУПЦИЯТА СРЕД СЛЕДНИТЕ ГРУПИ:”)*

	Април 1999	Декември 2002
Митнически служители	76.9	85.0
Народни представители	50.3	69.9
Политици, лидери на политически партии и коалиции	51.6	68.7
Данъчни служители	52.2	57.8
Министри	49.0	56.8
Прокурори	48.8	54.2
Съдии	47.2	53.9
Бизнесмени	57.5	53.8
Полицейски служители	48.4	52.6
Адвокати	54.7	52.2
Кметове и общински съветници**	39.1	51.2
Лекари	44.1	49.1
Служители в министерства	47.9	49.0
Преподаватели в университети	-	46.2
Следователи	41.6	45.7
Банкери	-	40.0
Общински служители	47.2	39.3
Административни служители в съдебната система	42.8	35.7
Служители в университети	-	33.3
Представители на неправителствени организации	26.9	30.1
Журналисти	18.7	22.6
Учители	11.9	12.9

* Относителен дял на отговорилите “Почти всички” и “Повечето са въвлечени в нея”

** През април 1999 г. оценката е за разпространението на корупцията сред общинските съветници.

База: Всички респонденти

РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА КОРУПЦИЯТА СРЕД ИНСТИТУЦИИТЕ

Служителите в общественият сектор преценяват *митниците* като институция, в която в най-голяма степен са разпространени различни корупционни практики.

През май 2002 г. методиката за регистрация на данните за институционално разпространение на корупцията беше променена. Въпреки това, структурата на държавните институции и ведомства, смятани за най-корумпирани, не се промени съществено.

В представите на служителите от обществения сектор, най-голяма корупция има в *митниците, съдебната система, министерствата и бюджетната сфера* като цяло, *системата на здравеопазването и МВР*. В по-конкретен план, сред държавните ведомства като най-корумпирана се определя *Агенцията за приватизация*, сред министерствата – *Министерството на икономиката*, а сред медиите – *печатните издания като цяло и БНТ*.

Показателен е фактът, че нито един респондент не е посочил, че в България корупция не съществува.

ТАБЛИЦА 5. РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА КОРУПЦИЯТА СРЕД ИНСТИТУЦИИТЕ (ДЕКЕМВРИ 2002 Г.)

(“СПОРЕД ВАС, КЪДЕ В БЪЛГАРИЯ КОРУПЦИЯТА Е НАЙ-РАЗПРОСТРАНЕНА?”; “В КОИ МИНИСТЕРСТВА ИМА НАЙ-МНОГО КОРУПЦИЯ?”; “В КОИ АГЕНЦИИ ИЛИ ВЕДОМСТВА (БЕЗ МИНИСТЕРСТВОТА) ИМА НАЙ-МНОГО КОРУПЦИЯ?”; “В КОИ СФЕРИ НА СЪДЕБНАТА СИСТЕМА ИМА НАЙ-МНОГО КОРУПЦИЯ?”; “В КОИ БЪЛГАРСКИ МЕДИИ (ЕЛЕКТРОННИ И ПЕЧАТНИ) ИМА НАЙ-МНОГО КОРУПЦИЯ?”)

ОБЩО РАЗПРОСТРАНЕНИЕ	%
Митници, сред митническите служители	37.1
Съд, съдебна система. Сред адвокати, следователи.	33.3
Министерства, бюджетна сфера. В НОИ. В агенциите.	20.6
Системата на здравеопазването. В НЗОК. В ТЕЛК.	19.4
Системата на МВР (в т.ч. в КАТ)	16.3

МИНИСТЕРСТВА	%
Министерство на икономиката. При приватизацията.	35.9
Министерство на финансите. Митниците.	27.9
Министерство на правосъдието. Съдебната система.	23.3
МВР, полиция	17.5
Министерство на здравеопазването	17.0

ДЪРЖАВНИ АГЕНЦИИ	%
Агенцията за приватизация	47.8
Митници	25.7
Данъчни служби	7.5
Във ведомствата, свързани с издаването на разрешителни, в т.ч. строителен надзор.	4.6
БТК, далекосъобщения	3.2

СЪДЕБНА СИСТЕМА	%
Прокурори, прокуратура	42.2
Съдии, съд	41.3
Следователи, следствие	24.8
Адвокати, нотариуси	13.8
В цялата съдебна система	3.4

БЪЛГАРСКИ МЕДИИ	%
Печатни медии	17.2
Българска Национална Телевизия	15.0
В-к “24 часа”	7.3
Телевизията (въобще)	6.6
В-к “Труд”	6.1

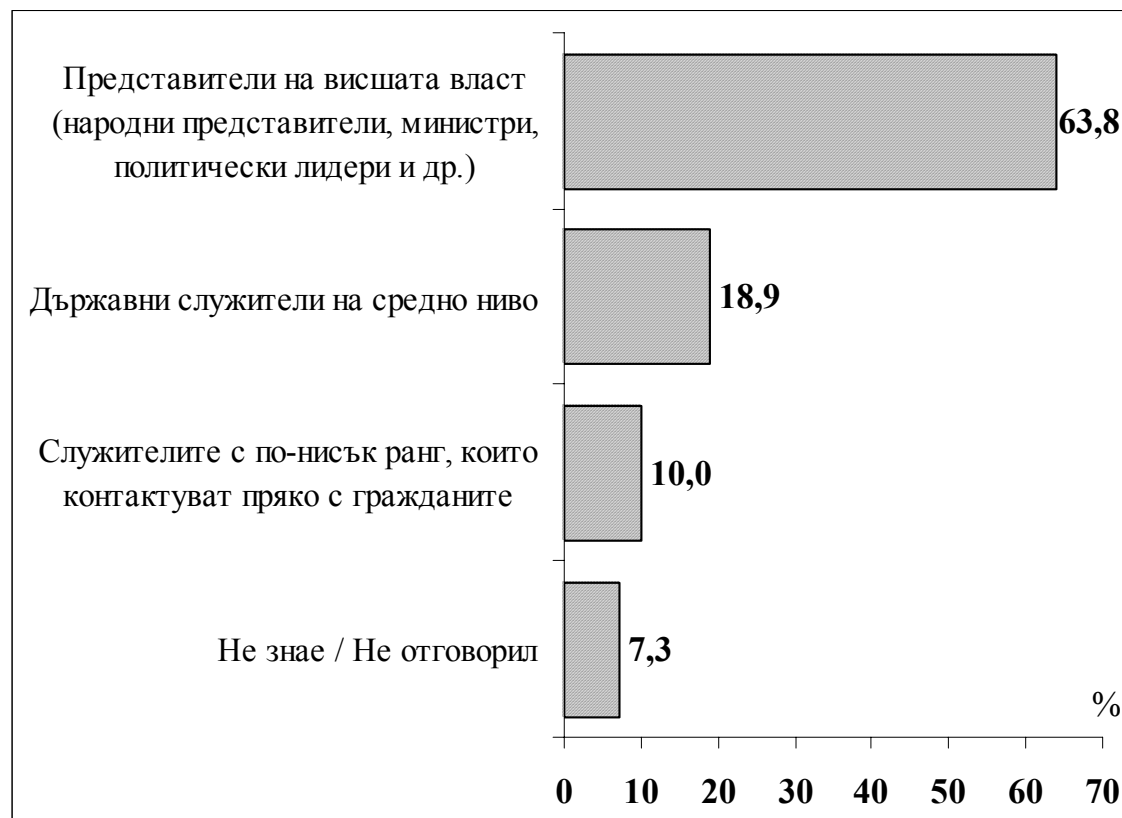
База: Всички респонденти

РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА КОРУПЦИЯТА

Близо две трети от анкетираните обществени служители са на мнение, че **корупцията в България е най-разпространена сред представителите на висшата власт (народни представители, министри, политически лидери)**. Едва всеки десети счита, че най-корумпирани са служителите с по-нисък ранг, които контактуват пряко с гражданите, т.е. групата служители, сред които попадат и самите респонденти. Това означава, че анкетираните като правило не се идентифицират със служителите, вовлечени в корупция – не контактът с гражданите, а рангът и позицията са факторите, които най-вече определят степента на корумпираност.

ГРАФИКА 9. ПРЕДСТАВА НА СЛУЖИТЕЛИТЕ В ОБЩЕСТВЕНИЯ СЕКТОР ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА КОРУПЦИЯТА В СТРАНАТА

(“СПОРЕД ВАС, КОРУПЦИЯТА У НАС Е РАЗПРОСТРАНЕНА НАЙ-ВЕЧЕ СРЕД:”)

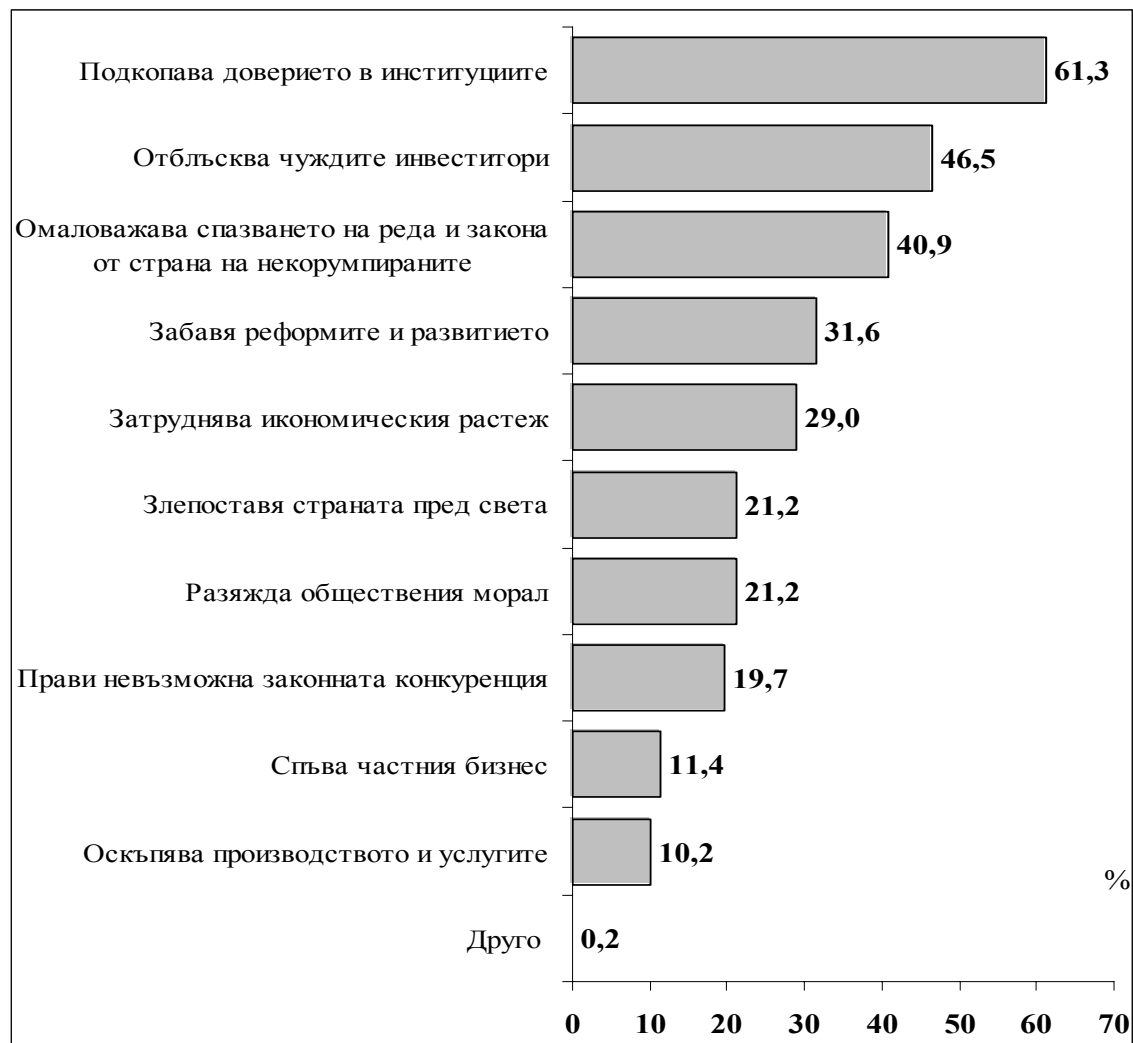
База: Всички респонденти

ПОСЛЕДИЦИ ОТ КОРУПЦИЯТА

Вредните последици от корупцията са много – както в икономически, така и в социален и политически план, но в представите на служителите в общественения сектор за най-сериозна се счита *подкопаването на доверието в институциите*.

Отблъскването на чуждестранните инвеститори също е сред най-негативните резултати от корупцията, наред с омаловажаване спазването на реда и закона от страна на некорумпираните. В икономически аспект корупцията резултира в забавяне на реформите и затрудняване на икономическия растеж. Корупцията влияе негативно и от морална гледна точка – от една страна zlepоставя България пред света, а от друга – подкопава обществения морал.

ГРАФИКА 10. ПРЕДСТАВА НА СЛУЖИТЕЛИТЕ В ОБЩЕСТВЕНИЯ СЕКТОР ЗА НАЙ-ВРЕДНИТЕ ПОСЛЕДИЦИ ОТ КОРУПЦИЯТА*

* Сумата от процентите надвишава 100, защото анкетираните са давали повече от 1 отговор.

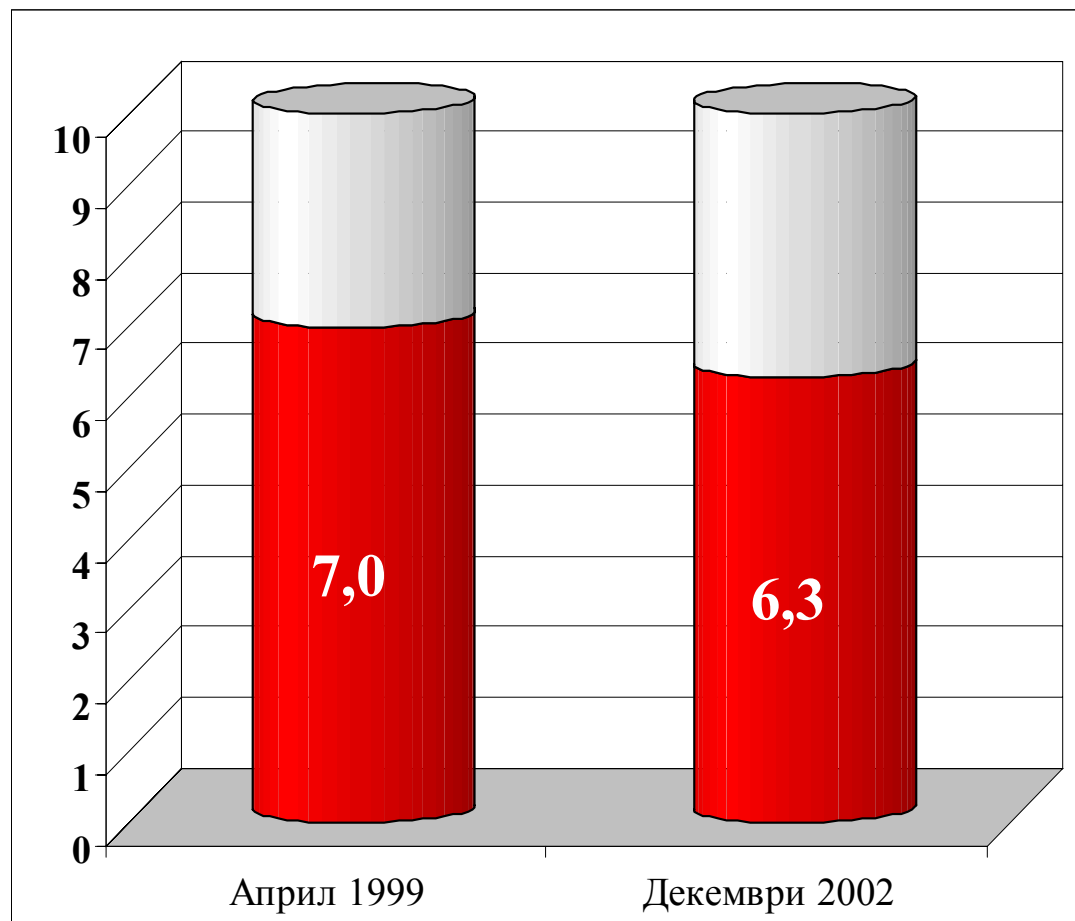
База: Всички респонденти

ПРАКТИЧЕСКА ЕФИКАСНОСТ НА КОРУПЦИЯТА

Показва оценките на служителите в общественения сектор за степента на превръщане на корупцията в ефективно средство за решаване на всекидневни проблеми.

През декември 2002 г. стойността на индекса е намаляла с повече от половин пункт. Въпреки регистрирания спад, корупционното поведение и механизми до голяма степен продължават да се възприемат от служителите в общественения сектор като успешна социална технология за решаване на лични проблеми.

ГРАФИКА 11. ПРАКТИЧЕСКА ЕФИКАСНОСТ НА КОРУПЦИЯТА

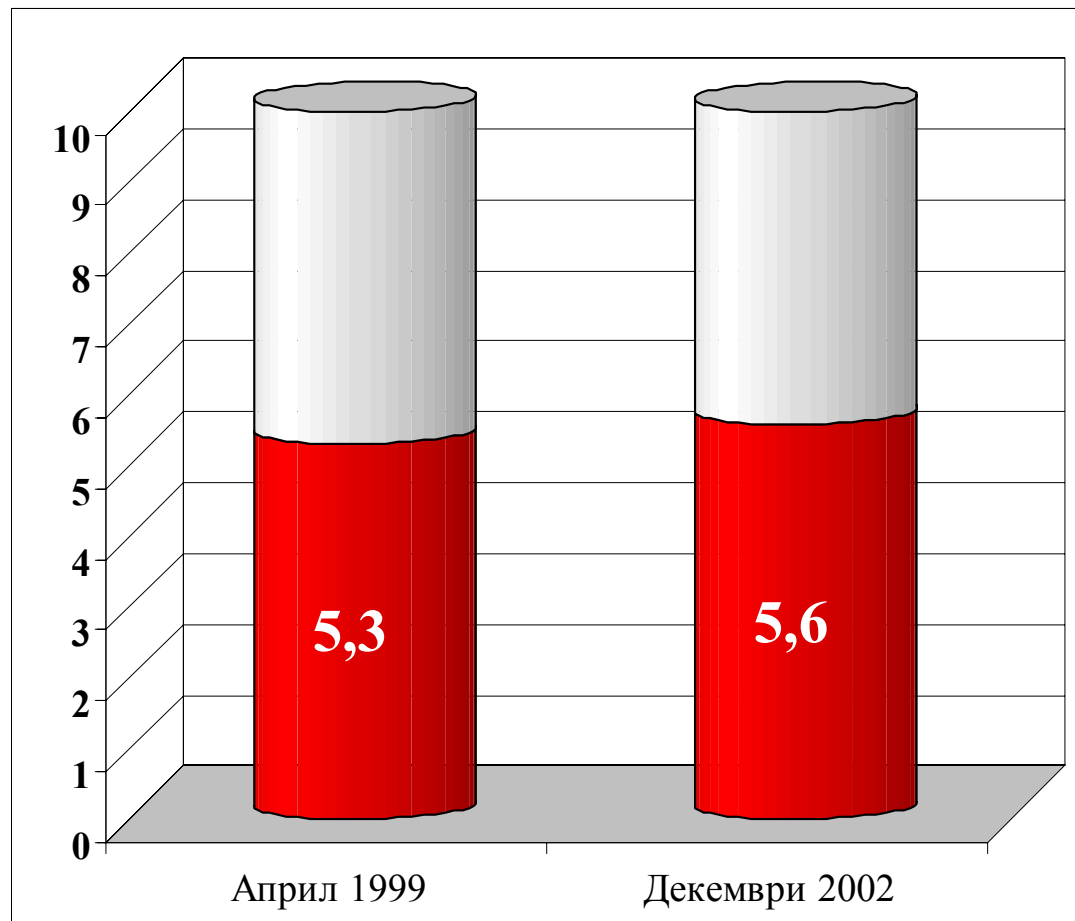
База: Всички респонденти

ОЧАКВАНИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА КОРУПЦИЯТА

Отразяват оценките за възможностите (потенциала) на българското общество да се справи с корупцията.

Песимизмът на служителите в обществения сектор по отношение на възможностите корупцията да бъде ограничена, е значим. През месец декември 2002 г. е регистрирано леко повишение на стойността на индекса. Това показва, както и при цялото население, високата степен на недоверие сред обществените служители, че мащабът на корупционните практики може да бъде намален.

ГРАФИКА 12. КОРУПЦИОННИ ОЧАКВАНИЯ

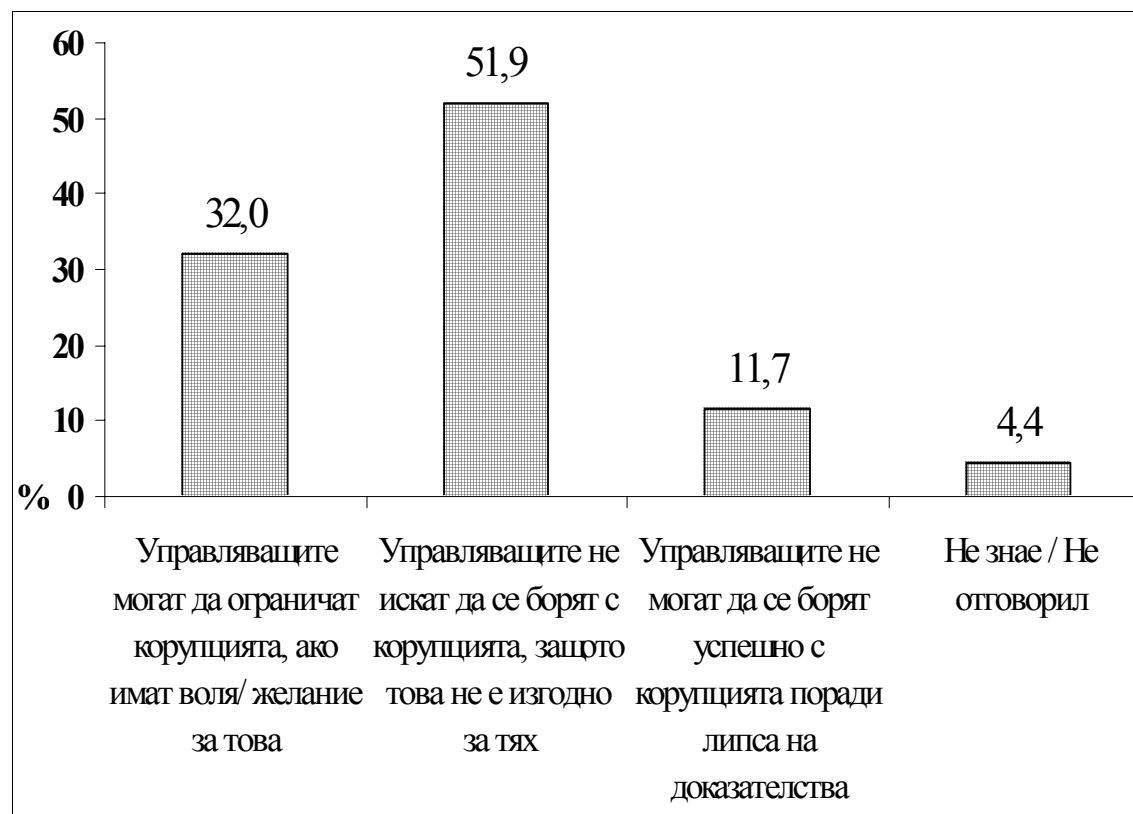
База: Всички респонденти

МЕРКИ ЗА БОРБА С КОРУПЦИЯТА

По отношение на мерките, предприемани с цел ограничаване на корупцията, сред обществените служители надделява мнението, че *“управляващите не искат да се борят с корупцията, защото това не е изгодно за тях”*. Все пак ограничаване на корупцията е възможно с цената на проявена политическа воля, като важен фактор за това се явява желанието на самите управляващи да се справят с проблема.

ГРАФИКА 13. ПРЕДСТАВА НА СЛУЖИТЕЛИТЕ В ОБЩЕСТВЕНИЯ СЕКТОР ЗА МЕРКИТЕ ЗА БОРБА С КОРУПЦИЯТА, ПРЕДПРИЕТИ ОТ УПРАВЛЯВАЩИТЕ

(“КОЕ ОТ СЛЕДНИТЕ ТВЪРДЕНИЯ Е НАЙ-БЛИЗО ДО ВАШЕТО МНЕНИЕ?”)

База: Всички респонденти

МЕРКИ ЗА БОРБА С КОРУПЦИЯТА

Множество мерки биха могли да бъдат предприети с цел осигуряване на справедливо отношение на служителите към гражданите, без да се налага те да им дават пари или подаръци. Като най-ефикасна мярка в тази насока анкетиранияте обществени служители категорично определят *повишаването на заплатите на служителите*. Проблемът според респондентите може да бъде разрешен не толкова чрез по-стриктен контрол или налагане на наказания и санкции, а чрез по-големи материални стимули за служителите, които пряко контактуват с гражданите.

ТАБЛИЦА 3. МЕРКИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА СПРАВЕДЛИВО ОТНОШЕНИЕ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ КЪМ ГРАЖДАНИТЕ, БЕЗ ДА СЕ НАЛАГА ТЕ ДА ИМ ДАВАТ ПАРИ ИЛИ ПОДАРЪЦИ

(“СЕГА ЩЕ ВИ ПРОЧЕТА СПИСЪК ОТ МЕРКИ, КОИТО БИХА МОГЛИ ДА ОСИГУРЯТ СПРАВЕДЛИВО ОТНОШЕНИЕ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ КЪМ ГРАЖДАНИТЕ, БЕЗ ДА СЕ НАЛАГА ТЕ ДА ИМ ДАВАТ ПАРИ ИЛИ ПОДАРЪЦИ. КОЯ СПОРЕД ВАС Е ТАЗИ, КОЯТО БИ БИЛА НАЙ-ЕФИКАСНА?”)

	(%)
Да се повишат заплатите на служителите	41.7
По-стриктен контрол и наказания за служителите	13.6
Да се намали броя на формулярите и документите, които се изискват	10.0
Служителите да имат по-добро специално обучение, което да им даде необходимите знания и умения	5.6
Да се обявят правата на гражданите върху табла във всички административни служби	4.1
По-стриктни наказания за хората, които дават подкупи на служители	3.9
Гражданите да разполагат с по-добри процедури за обжалване и оплакване	3.2
Служителите да подпишат “Етичен кодекс”, който да определя тяхното поведение спрямо гражданите	2.7
По-голяма откритост – да се изисква от служителите да обясняват своите действия пред гражданите и средствата за масово осведомяване	1.9
Да се насърчават служителите да съобщават на обществото открити от тях нередности в работата	0.5
Не знае / Не отговорил	12.9

База: Всички респонденти

Агенция “Витоша Рисърч” е специализирана в извършването на социални и маркетингови изследвания. Тя възниква като резултат от развитието на социологическата програма на Центъра за изследване на демокрацията, започнала своята дейност през 1989 г.

“Витоша Рисърч” е специализирана в провеждане на изследвания в областта корупцията и престъпността, социалната политика, икономическото, политическото и електорално поведение, приватизацията, ценностните ориентации и нагласи на българското население, проучването на общественото мнение, оценка на аудиторията на медиите, маркетингови и рекламни изследвания и други.

Ул. Александър Жендов № 5

1113 София

Тел.: 971 3000

Факс: 971 2233

Е-поща: VR@ONLINE.BG

WWW.ONLINE.BG/VR

